

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISTORIE, CIVILIZAȚIE, CULTURĂ”

Corpul de ofițeri al regimentului de husari nr. 11
secui grăniceri (1762–1848)

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:
prof. univ. dr. Judit Pál

Doctorand:
Csaba Horváth

Cluj-Napoca,
2024

Cuprins

1. Introducere	3
1.1. Prezentarea temei	3
1.2. Metodologia cercetării și structura tezei	5
1.3. Surse și tipologiile documentelor	12
1.3.1. Surse editate: almanachuri și șematisme militare	12
1.3.2. Surse inedite	14
1.3.3. Probelemele surselor	30
1.4. Istoriografia temei	33
1.4.1. Istoriografia grănicerimii și unităților de graniță secuiești	33
1.4.2. Biografiile și prozopografiile ofițerilor militari în istoriografia maghiară	38
1.4.3. Biografiile și prozopografiile ofițerilor militari în limba germană	41
1.5. Terminologia și evoluția gradelor ofițerești	43
2. Armata habsburgică și grănicerimea	51
2.1. Situația și structura armatei habsburgice între 1765 și 1848	51
2.2. Modalitățile de recrutare folosite în armata k.k.	55
2.3. Originea, suplimentarea și situație generală a ofițerilor militari	60
2.3.1. Instituțiile k. k. de pregătire a ofițerilor și cel de educație militară	65
2.4. Granița Militară a Monarhiei habsburgice	66
2.4.1. Scurtă prezentare a istoriei Graniței Militare din Transilvania	68
2.4.2. Scurta istorie a regimentului de husari grăniceri (1762–1851)	71
3. Ofițerii regimentelor grănicerești secuiești deveniți generali	93
3.1. Originea, proveniența familială și socială a generalilor	94
3.2. Cariera militară a generalilor	97
3.3. Sinteză	121
4. Examinarea corpului de ofițeri de ștab ai regimentului de secui husari grăniceri	125
4.1. Coloneii	125
4.1.1. Originea, proveniența familială și socială a coloneilor	125
4.1.2. Cariera militară a coloneilor	127
4.2. Locotenenții-colonei	138
4.2.1. Originea, proveniența familială și socială a locotenenților-colonei	138
4.2.2. Cariera militară a locotenenților-colonei	139
4.3. Maiorii	149
4.3.1. Originea, proveniența familială și socială a maiorilor	149
4.3.2. Cariera militară a maiorilor	151
4.4. Sinteză	159
5. Examinarea corpului de ofițeri principali	163
5.1. Căpitani și căpitani-locotenenți	163
5.1.1. Originea, proveniența familială și socială a căpitanilor și căpitanilor-locotenenți	163
5.1.2. Cariera militară a căpitanilor și căpitanilor-locotenenți	165
5.1.3. Sinteză	178
5.2. Locoteneții majori	181
5.2.1. Originea, proveniența familială și socială a locoteneților majori	181
5.2.2. Cariera militară a locoteneților majori	183

5. 2. 3. Sinteza	192
5. 3. Sublocoteneții	195
5. 3. 1. Originea, proveniența familială și socială a sublocoteneților	195
5. 3. 2. Cariera militară a sublocoteneților	197
5. 3. 3. Sinteza	207
6. O dinastie militară în Transilvania: Ramura ardeleană a familiei Marcant von Blankenschwert	210
Concluzii	215
Surse și bibliografia	241
Surse arhivistice	241
Publicații auxiliare	261
Bibliografia	266
Anexe	281
1. Biografiile ofițerilor de ștab	281
2. Indice de prescurtări	341

Cuvinte cheie: secui, husar, ofițer, regiment, militar, habsburgic, grad militar

Rezumat

Perioada anilor 1762–1764 aduce schimbări majore în Principatul (după 1765 Marele Principat al) Transilvaniei: în această perioadă s-a înființat partea transilvăneană a Graniței Militare habsburgice. În cadrul acestei entități s-au constituit inițial șase regimente: regimentul de dragoni (având comandamentul la Vaida Recea, azi Recea)¹, respectiv regimentul de infanterie nr. 1 (Orlat) și 2. români grăniceri (Năsăud), regimentul de husari secui grăniceri (Sfântu Gheorghe), regimentul de infanterie nr. 1 (Miercurea Ciuc) și 2 secui grăniceri (Târgu Secuiesc). În urma acestei schimbări s-au produs schimbări majore: în Transilvania a luat ființă o forță militară, care avea trei scopuri (paza graniței, înăbușirea revoltelor interne și lupta în campanii externe), care nu ținea de dieta țării sau de guvernatorul provinciei, ci era subordonată - prin intermediul comandamentului general din Sibiu - direct Consiliului Aulic de Război din Viena și care - în principiu - își recruta militarii dintre bărbații familiilor locale, care erau obligați să presteze serviciul de grănicer.

Armata cezaro-crăiască a fost, ca și oricare instituție de forță, o instituție la baza căreia se afla un sistem ierarhic strict, iar accesarea în această ierarhie se făcea în baza meritelor particulare și/sau colective. În cadrul acestei armate au existat mai multe clase ierarhice: soldații de rând, subofițerii (caporal, sergent), cadeții, ofițerii principali (stegar, sublocotenent, locotenent major, căpitani), ofițerii de ștab (maior, locotenent-colonel, colonel), respectiv categoria generalilor (general maior, feldmareșal-locotenent, general de infanterie/cavalerie/intendență, feldmareșal).

Regimentul de husari secui grăniceri (din 1798 primește numărul 11) a avut o istorie tumultuoasă, luând parte între 1778 și 1815 în aproape toate conflictele armate ale Monarhiei Habsburgice (din 1804 Imperiul Austriac): războiul de succesiune bavarez (1778–1779), războiul cu otomanii (1787–1791), respectiv seria războaielor de coaliție împotriva Franței (1792–1815). Pe lângă aceasta, unitatea a luat parte la înăbușirea revoltei transilvănene din 1784. În perioada amintită unitatea a luptat în peste 150 de bătălii atât pe teritoriul Monarhiei (Cehia), cât și pe teritoriul Sfântului Imperiu Roman (azi Germania), în principatele românești, în Marele Ducat al

¹ Regimentul românesc de cavalerie a fost desființat în 1770, iar arealul de recrutare al acestei unități a fost împărțit între regimentul de la Orlat și regimentul de husari secui.

Varșoviei (azi Polonia), respectiv în Franța, străbătând mii de kilometri. În timpul revoluției de la 1848–1849, regimentul de husari nr. 11 s-a rupt în două: majoritatea regimentului și a ofițerimii a luptat de partea revoluției ungare, în timp ce subunitățile formate din grănicerii etnici români și ofițerii aulici au rămas fideli împăratului austriac. După înăbușirea revoluției, unitatea este reorganizată ca și regiment de linie, pierzându-și calitatea de grănicer și cel de secu, și a fost transferată în Cehia. Subunitățile și ofițerii, care și-au demonstrat loialitatea față de Viena la 1848–1849 au devenit nucleul din care s-a reclădit regimentul nr. 11.

În teza de doctorat am examinat corpul de ofițeri al regimentului de husari secu grăniceri începând cu înființarea unității (1762–1764) până la prima reorganizare, care s-a înfăptuit în urma legii nr. 3/1848 adoptată de legislativul transilvănean. Actul legislativ amintit a avut o formulare ambivalentă, dar în mod clar a arondat husarii secu sub jurisdicția ministerului ungar de război, transformând-o din unitate grănicerească într-o unitate care ținea de garda națională (nemzetőrség).

În cadrul cercetării am verificat atât ofițerii de ștab, cât și cei principali, care au activat în unitatea menționată în timpul perioadei studiate. Am identificat în total 425 de ofițeri: 21 de colonei, 14 locotenenți-colonei, 22 de maiori, 162 de căpitani, 108 locotenenți majori și 98 de sublocotenenți. Am verificat ofițerii pe fiecare grad în parte după următoarele criterii: locul nașterii, apartenența confesională, starea familială, cariera de ofițer (vârsta la care au intrat în armată, gradul incipient și tipul primei unități militare, accesarea în ierarhia militară, plecarea din regimentul de husari secu, viața de după stagiul militar), respectiv orice alte date de natură biografică.

Sursele inedite, din care am reconstituit biografia și cariera militară a ofițerilor din eșantionul studiat, se află în Arhiva de Război (Kriegsarchiv) din cadrul Arhivelor de Stat Austriece (Österreichisches Staatsarchiv) din Viena. Majoritatea surselor se găsește în două fonduri: fondul documentelor personalului activ (Personalunterlagen), respectiv cel al documentelor de aprovizionare/îngrijire (Versorgungsunterlagen). Sistemul de evidență a personalului din armata habsburgică de dinainte de cel de-al treilea deceniu al secolului al XIX-lea a fost unul complex (mai multe tipuri de documente, care erau elaborate în paralel), dar de o eficiență fluctuantă (multe greșeli, lipsa mai multor ani consecutivi), iar sistemul de după 1820 nu i-a fost aplicat regimentului de secu husari decât parțial (documentul principal, registrul

militar nu a fost introdus decât după 1849, însă regimentul a avut liste de conduită, respectiv s-au păstrat registre de stare civilă).

Fiind o cercetare prozopografică, am avut nevoie de un grup de control cu care am putut să-mi compar eșantionul. Am ales monografia istoricului militar Attila Réfi din 2014, în care autorul a examinat cei 282 de ofițeri de ștab ai regimentelor de husari din timpul războaielor de coaliție (1792–1815). Am ales acest grup, deoarece această cercetare este cea mai apropiată de eșantionul meu (perioadă comună, ofițeri comuni, tot din cadrul armeei de husari aparținând aceleași armate, aceleași tipuri de documente folosite). Trebuie punctate și diferențele dintre cele două colective ofițerești: Réfi a verificat ofițerii de ștab din toată arma de husari, care au servit în timpul unei serii de războaie, eu am studiat ambele categorii de ofițeri arondați unui regiment pe o durată de opt decenii și jumătate.

În privința locului de naștere, majoritatea membrilor eșantionului studiat au provenit din Țările Coroanei Ungare (291 din 425, adică 68,4%). Se poate observa o diferențiere între ofițerii principali și cei de ștab: în timp ce majoritatea relativă a ofițerilor de ștab provenea din Regatul Ungariei, majoritatea relativă a celor principali s-a născut în Marele Principat al Transilvaniei. În cazul gradelor din categoria ierarhică din urmă majoritatea transilvănenilor proveneau din scaunele secuiești. Celălalte provincii ale Monarhiei sunt slab reprezentate, iar numărul ofițerilor proveniți din afara graniței Imperiului habsburgic este unul simbolic (9 persoane originare din Sfântul Imperiu Roman, câte doi ofițeri din Franța, respectiv din Marea Britania și o persoană născută la Barcelona). Numărul ofițerilor ai căror loc de naștere este necunoscut este destul de mare (77, 18,1%).

Cercetarea prozopografică realizată de Attila Réfi a avut următoarele rezultate: 52,97% din ofițeri s-au născut în Regatul Ungarierii, 13,51% în Marele Principat al Transilvaniei, respectiv 21,63% în alte provincii din cardul Monarhiei.² Diferențele dintre cele grupuri sunt evidente, categoria ofițerilor de ștab fiind mai apropiată de eșantionul lui Réfi, și se datorează prezenței grănicerilor ajunși ofițeri (mai ales printre ofițerii principali), care aveau obligația prestării serviciului militar (spre deosebire de ofițerii unităților regulate, care nu au intrat în armată pe baza unei obligații).

Locul nașterii	M. Principat al	Regatul	Alte provincii din	Alte țări	Necunoscut	În
----------------	-----------------	---------	--------------------	-----------	------------	----

² Réfi 2014.78–79, 84–86.

Grad	Transilv. (scaunele secuiești)	Ungariei	Monarhie (Granița croato- slavonă)			total
Colonei	6 (2)	8	3 (2)	2	2	21
Locoteneți- colonei	5 (1)	5	4 (1)	-	-	14
Maiori	9 (4)	7	4	-	2	22
Căpitani	81 (46)	32	19 (4)	7	23	162
Locoteneți majori	51 (31)	18	12 (3)	3	24	108
Sublocoteneți	49 (29)	9	12 (1)	2	26	98
În total	201 (113)	79	54 (11)	14	77	425

În privința apartenenței confesionale, 45,6% din ofițerii din regimentul de secui husari grăniceri erau catolici (194, dintre care 190 erau romano-catolici, iar trei au fost greco-catolici și un catolic nespecificat, probabil tot unit), 27,5% au fost protestanți (117, dintre care 80 erau reformați-calvini, 32 de ofițeri erau luterani, iar 5 ofițeri principali au fost membrii bisericii unitariene), 1,1% erau ortodocși (5, dintre care patru erau români și unul era sârb), iar în cazul a 25,6% (109) din eșantionul studiat, confesiunea este necunoscută. Există o diferențiere între ofițerii principali și cei de ștab: prima categorie amintită are numai o majoritate relativă romano-catolică (41,5%), în timp ce cei din urmă sunt majoritar romano-catolici în mod absolut (64,9%).

Eșantionul lui Attila Réfi a fost alcătuit dintr-o majoritate covârșitoare romano-catolică (76,6%) și o minoritate formată din luterani (12,77%), reformați-calvini (8,51%), unitarieni (0,7%), ortodocși (0,7%) și un greco-catolic (0,35%).³ Diferența dintre cele două colective de ofițeri se datorează numărului mare de secui protestanți din ambele categorii ierarhice, dar mai cu seamă în cadrul ofițerilor principali. În afară de aceasta, procentul mai mare de protestanți la mijlocul ierarhiei militare ne arată și ambivalența toleranței religioase/confesionale din cadrul armatei habsburgice.

În cadrul ofițerilor de ștab am identificat 21 de nobili (36,8%) și șapte aristocrați (12,2%). Pe lângă aceștia am găsit nouă ofițeri, care s-au născut în familii neprivilegiate, însă au fost

³ Ibidem. 88–89.

înnobilați în cursul vieții lor fie după meritele taților lor și/sau după meritele proprii (de exemplu, colonelul Gabriel Geringer, care a fost înnobilat la 31 de ani împreună cu toată familia datorită tatălui său, iar după conferirea Ordinului Maria Terezia, devine baron austriac și, pe urmă, baron de Ungaria). În cazul a 30 de ofițeri de ștab (35%) originea este necunoscută.

În eșantionul lui Attila Réfi aristocrații însumau 46,4%, nobilii 39,8%, 13,2% erau de origine socială necunoscută, iar 7,8% erau nenobili, majoritatea lor fiind înnobilați în timpul vieții lor.⁴ Diferențele se datorează parțial prestigiului mic al regimentelor de graniță (spre deosebire de cel al unităților de linie), care nu atrăgeau fii familiilor privilegiate, și parțial lipsei de surse sau lipsei informațiilor din surse verificate.

Sit. familială Grad	Căsătorit (a avut copii)	Necăsătorit	Necunoscut	În total
Colonei	13 (7)	3	5	21
Locotenenți-colonei	9 (6)	4	1	14
Maiori	10 (5)	11	1	22
Căpitani	66 (34)	74	22	162
Locotenenți majori	37 (24)	46	25	108
Sublocotenenți	22 (6)	48	28	98
În total	157 (82)	186	82	425

În eșantionul studiat 43,7% (186) erau necăsătoriți, 36,9% (157) erau căsătoriți, iar pentru 19,2% (82) situația familială este necunoscută. Ca de regulă, și la acest capitol apar diferențieri pronunțate între diferitele grade: majoritatea coloneilor și locotenenților-colonei erau căsătoriți, exact 50% din maiori erau necăsătoriți, similar cu majoritatea relativă a ofițerilor principali. Această diferențiere are la bază așa-numita cauțiune de căsătorie, introdusă în timpul domniei Mariei Terezia. Ofițerii militari, care doreau să se căsătorească, trebuiau să plătească fie în numerar, fie echivalentul în natură (ex. un imobil) a unei sume exorbitante, din dobânzile căreia văduvele și orfanilor lor ar fi fost întreținuți, în cazul morții ofițerilor. Aceste sume erau imposibil de plătit pentru mulți ofițeri, în special pentru cei principali, care după 1815 aveau

⁴ Ibidem. 107–108.

perspective sumbre (solde mici, condiții de cazare mizere și, în lipsa campaniilor și războaielor, avansarea în grade a încetinit considerabil).

În privința selecției soțiilor, se conturează două fenomene: căsătoria cu fiicele familiilor privilegiate din regiune, respectiv căsătoria cu rudele feminine ale superiorilor direcți și/sau indirecți, respectiv a colegilor de grad. Dintre cele două fenomene descrise, cea dintâi caracterizează ofițerii de ștab. În cazul ofițerilor principali lipsa de informații nu îngăduie o examinare profundă a situației lor familiale, însă (aparent) în mediul lor s-a manifestat mai de grabă endogamia militară.

Grad \ Gradul incipient	Ofițer	Cadet	Subof.	Soldat	Gardă nobil de corp	Alte cazuri	Necunoscut	În total
Coloneii	5	8	-	2	-	-	6	21
Locoteneți-coloneii	2	7	1	2	-	-	2	14
Maiori	3	11	-	5	-	-	3	22
Căpitani	13	62	3	49	3	-	32	162
Locoteneți majori	3	42	1	33	2	-	27	108
Sublocoteneți	4	35	-	26	-	1	32	98
În total	30	165	5	117	5	1	102	425

Referitor la debutul militar al ofițerilor studiați, 38,8% (165) și-au început cariera ca și cadeți (membrii categoriei aspirantă la gradul de ofițer), 27,5% (117) au intrat în armată ca și soldați de rând, 7% (30) au ocupat un grad de ofițer de la început, 1,1–1,1% (5-5) au fost subofițeri, respectiv membrii gărzii nobiliare de corp ungare, o persoană a servit prima dată în insurecția nobiliară ungară, iar pentru 24% (102) gradul incipient este necunoscut.

În eșantionul lui Attila Réfi 48,2% și-au început cariera ca și cadeți, 33,3% erau ofițeri, 14,2% au debutat ca și soldați de rând, pentru 2,1% gradul incipient era în categoria subofițerilor, 1,4% din ofițeri și-au început cariera ca și membrii necombatanți ai armatei, iar pentru 0,7% primul grad este necunoscut.⁵ Cea mai vizibilă diferență între cele două grupuri este procentul celor care au pornit ca și ofițeri (7% față de 33,3%). Acest fapt se datorează lipsei de aristocrați

⁵ Ibidem. 90.

în regimentul de husari secui, care (din cauza perstigiului mic) nu a atras nici elita Monarhiei, nici elita din afara acesteia.

Prima unitate \ Grad	Colonei	Lt.-colonei	Maiori	Căpitani	Locotenenți majori	Sublocotenenți	În total
Husari	6	6	11	82	47	42	194
Dragoni	4	2	2	6	6	7	27
Cuirassieri	1	-	2	3	4	2	12
Chevauxlegersi	-	-	-	3	2	1	6
Ulani	-	1	1	4	-	2	8
Infanterie	3	1	1	27	14	5	51
Grăniceri inf.	-	2	-	1	3	3	9
Alte cazuri	1	-	1	12	7	6	27
Necunoscut	6	2	4	24	25	30	91
În total	21	14	22	162	108	98	425

Majoritatea relativă a eșantionului studiat (45,6%) s-a înrolat într-o unitate de husari (194). Ofițerii care și-au început cariera în celelalte arme ale cavaleriei însumează 12,4% (53), iar printre ei predomină (27) cei care au servit prima oară într-un regiment de dragoni. Pe locul trei se află infanteria regulată cu 14,1% (60, dintre 51 au debutat în infanteria regulată, iar 9 persoane și-au început serviciul cazon la infanteriștii grăniceri). Din grupul studiat 6,3% (27) au servit pentru prima dată în alte instituții militare, de ex. garda nobiliară ungară de corp, insurecția nobiliară, unități de vânători sau artileria. În cazul a 21,4% (91) din eșantion prima unitate este necunoscută.

În grupul de control 48,58% și-au început cariera într-un regiment de husari, 18,09% într-o unitate de infanterie, 8,87% într-un regiment de cuirassier, 8,16% într-o unitate de dragoni, iar 1,06% s-au înrolat într-o unitate de ulani.⁶ În ambele cazuri majoritatea relativă (cu procente similare) o au cei înrolați la husari, iar majoritatea absolută este deținută de arma de cavalerie. Ponderea mică a celor care au debutat la unități de cuirassier dintre ofițerii regimentul nr. 11 se datorează procentului mic al fiilor elitei provinciilor ereditare.

⁶ Ibidem. 93.

În total 21,8% (93) dintre ofițerii regimentul nr. 11 husari au absolvit o formă de învățământ. Pe lângă aceștia, 8% (34) au absolvit gimnaziul, iar despre 5,6% (24) se știe numai că la înrolarea în armată au fost elevi. Absolvenții academiilor militare sunt reprezentați de 14 persoane, dintre care șapte ofițeri și-au finalizat studiile la Academia Militară de la Wiener Neustadt, respectiv au fost absolvenți ai Academiei de Ingineri din Viena.

În rândul ofițerilor de ștab de la arma de husari din timpul războaielor franceze 4,9% (14) au fost absolvenți al uneia dintre cele două academii militare.⁷ Numărul mic se datorează - cel mai probabil - profesionalizării întârziate a corpul de ofițeri militari din Monarhia habsburgică. Armata cezaro-crăiască a cunoscut un proces de profesionalizare treptată în decursul secolul al XIX-lea, de regulă după suferirea unor înfrângeri militare, care pe termen lung sau scurt au afectat poziția geopolitică a Monarhiei (Austerlitz, Deutschwagram, Solferino).⁸ Acest fenomen a avut efect și asupra pregătirii ofițerilor din armată: introducerea unui filtru educațional, corelarea avansării unei persoane în ierarhie cu școlarizarea acesteia, obligativitatea absolvirii unor instituții de învățământ militar au constituit pași importanți în îmbunătățirea selecției ofițerilor, însă în epoca studiată acest fenomen era într-un stadiu incipient.

Ofițerii de ștab din eșantionul studiat s-a înrolat în medie la vârsta de 17 ani și cinci luni jumătate. Cel mai tânăr avea vârsta de 14 ani, iar cel mai vârstnic avea 26 ani la încorporare. În total 63,1% din grupul studiat s-a înrolat până la vârsta de 18 ani. Acest procent se mărește la 78,9% dacă adăugăm cei care au pășit pragul armatei la 19, respectiv 20 de ani. Ofițerii studiați de Réfi s-au alăturat în medie la 17 ani armatei cezaro-crăiești⁹, vârsta medie a ofițerilor de ștab din cadrul regimentului de husari secui corespunde cu infomațiile cunoscute până acum.

	Grad	Colonei	Locotenenți-colonei	Maiori	În medie
Timpul până la:					
Primul grad principal		2 ani, 4 luni	4 ani, 6 luni	4 ani, 8 luni	5 ani, 2 luni
Primul grad de ștab		18 ani, 4 luni	17 ani, 9 luni	23 ani, 4 luni	19 ani, 7 luni

⁷ Ibidem. 91.

⁸ Hajdu 1999. 19, 26–28.

⁹ Réfi 2014. 94.

În medie ofițerii de ștab ai regimentului de husari nr. 11 au fost promovați în primul grad de ofițer principal la 22–23 de ani, iar primul grad din categoria ofițerilor de ștab l-au primit în jurul vârstei de 42 de ani. Există o discrepanță însemnată în ambele categorii, de ex. între înrolare și promovarea în primul grad de ofițer principal cel mai scurt interval de timp de așteptare este 19 zile, iar cel mai lung este de un deceniu și jumătate, iar timpul de așteptare între primul grad principal și primul grad de ștab oscilează între un an și jumătate, respectiv 35 de ani.

În medie ofițerii husari studiați de Réfi au atins primul grad din categoria ofițerilor de ștab după 20 de ani de serviciu.¹⁰ Diferența de patru ani și nouă luni dintre cele două eșantioane se datorează diferenței de bază dintre cele două eșantioane: una se axează pe studiul a 282 de ofițeri din timpul războaielor franceze din 13 unități de husari, iar cealaltă se concentrează asupra 425 de ofițeri din istoria unui singur regiment, cuprinzând mai bine de opt decenii. Perioadele de pace duc la încetinirea accederii în grade a actorilor care fac parte din ierarhia militară, fapt care poate fi observat și în acest caz.

Regiment de husari	Grad	Colonei	Lt.-colonei	Maiori	Căpitani	Locotenenți majori	Sublocot.	În total
Exclusiv în cadrul regimentul nr. 11		2	-	-	31	23	23	79
Regimentul nr. 1 husari		2	-	2	14	3	-	21
Regimentul nr. 2 husari		3	4	3	21	12	9	52
Regimentul nr. 3 husari		1	2	-	10	2	1	16
Regimentul nr. 4 husari		-	1	1	7	3	3	15
Regimentul nr. 5 husari		-	1	-	2	2	-	5
Regimentul nr. 6 husari		3	-	1	5	4	5	18
Regimentul nr. 7 husari		-	1	-	2	-	2	5
Regimentul nr. 8 husari		2	4	3	9	4	5	27
Regimentul nr. 9 husari		-	1	2	4	5	1	13
Regimentul nr. 10 husari		1	2		5	1	3	12
Regimentul nr. 12 husari		2	-	3	2	-	1	8
Regimentul de grăniceri husari		-	-	-	6	2	-	8

¹⁰ Ibidem.

croato-slavoni							
Regimentul de husari Török	-	1	-	-	-	-	1
Regimentul de husari Esterházy	-	-	-	1	-	-	1
Regimentul de husari Wurmser	-	-	-	1	-	-	1
Regimentul de grăniceri husari slavoni	-	-	-	1	-	-	1

Dintre unitățile de husari din armata habsburgică, ofițerii husarilor secui au avut cea mai mare suprapunere de personal cu regimentul de husari nr. 2 (52 de persoane), care își avea districtul de recrutare tot în Marele Principat al Transilvaniei. Pe lângă aceasta, o suprapunere considerabilă există între eșantionul studiat și personalul militar al regimentului nr. 1 și 8, două unități care își aveau districtul de recrutare în Regatul Ungariei și care nu au fost deloc sau au fost cantonate foarte puțin în estul Monarhiei. În acest caz se observă gradul înalt de permeabilitate și mobilitate a personalului militar din cadrul armeei de husari.

Carierea unui grup destul de însemnat, 18,5% (79) s-a limitat exclusiv la regimentul de husari nr. 11, majoritatea fiind ofițeri principali de origine transilvăneană (77 din 79, numai doi ofițeri de ștab sunt prezenți în acest grup, unul original din Trei Scaune, iar celălalt din comitatul transilvănean Alba Superioară). În ansamblu, se observă încă o diferențiere între ofițerii principali și cei de ștab: cei din urmă (de regulă) aveau un parcurs al carierei mai complex, decât cei de dinainte.

Regiment	Grad	Colonei	Lt.-colonei	Maiori	Căpitani	Locotenenți majori	Sublocot.	În total
Regimentul de dragoni nr. 5.		1	-	2	5	5	8	21
Regimentul de infanterie nr. 15 secui grăniceri		-	3	1	11	3	3	
Regimentul de infanterie 31		-	-	-	4	5	2	11

Numărul ofițerilor, care au activat în afara unităților de husari este mai modestă. Cea mai mare suprapunere apare la trei unități militare: regimentul de dragoni nr. 5, grănicerii secui infanteriști din Trei Scaune, respectiv regimentul regulat nr. 31 infanterie. Dintre unitățile

amintite una (dragonii de Savoya) era cantonată în, iar celelalte două își recrutau efectivul din și erau cantonate permanent (grănicerii infanteriști) sau ocazional (regimentul nr. 31) în Transilvania. În acest caz, se observă cum proximitatea geografică a celor două unități regulate, respectiv cum întrepătrunderea grănicerilor din Trei Scaune cu secuii husari are efect și asupra personalului ofițeresc.

Războaie	Grad	Colonei	Lt.- colonei	Maiori	Căpitani	Locotenenți majori	Sublocot.	În total
Războaiele franceze		9	9	17	63	29	16	143
Revoluția de la 1848–1849		1	-	4	21	13	16	55
a. în armata de honvezi sau garda națională		-	-	-	17	11	11	39
b. pe partea cezaro-crăiască		-	-	1	4	2	5	12
c. s-a reîntors la loialitatea dinastică		1	-	3	-	-	-	4
Războiul de șapte ani		1	-	1	1	-	-	3
Războiul de succesiune bavarez		1	1	1	2	-	-	5
Războiul habsburgo-ruso- otoman		2	1	8	19	5	-	35
Alte campanii militare		2	-	-	4	-	-	6
Nu a participat la niciun război		-	-	-	15	6	1	22

În total, 143 de ofițeri din eșantionul de față au luptat în războaiele de coaliție duse împotriva Franței revoluționare și/sau napoleoniene. Această serie de războaie a avut un impact major asupra întregii Europe, inclusiv asupra regimentului de husari nr. 11, care a luptat în aproape toate teatrele de război (cu excepția Italiei) și care a pierdut patru ofițeri de ștab și 17 ofițeri principali în această perioadă (dintre care un locotenent-colonel și șapte ofițeri principali au murit în timpul luptelor). La aceste pierderi se adaugă răniții și prizonierii de război.

Un alt conflict armat care merită atenție este revoluția ungară din 1848–1849, care a prezentat o criză de loialitate pentru mulți ofițeri imperiali-regali. Din 55 de ofițeri ai secuilor

husari 39 de persoane au luptat de partea revoluției maghiare. Ca și în celelalte cazuri, și aici se observă o diferență în atitudinea celor două categorii de ofițeri: ofițerii de ștab (cu excepția colonelului Sándor Sombori, care a avut o atitudine ambivalentă față de revoluție) au rămas fideli Vienei, iar majoritatea ofițerilor principali s-a alăturat cauzei revoluției.

Din eșantionul studiat 22 de ofițeri nu au luptat în nicio campanie, majoritatea lor prestându-și serviciul militar în perioade de pace, mai cu seamă în cel dintre anii 1815 și 1848.

În ceea ce privește achiziția de grade, am identificat în total 16 persoane (3% al întregului eșantion), care s-au folosit de această posibilitate. Toate persoanele vizate au cumpărat grade ofițerești principale (cel mai inferior fiind cel de stegar, iar cel mai înalt a fost cel de căpitan). Două persoane au urcat mai mult de o treaptă ierarhică prin achiziționarea noului grad: un sergent a devenit locotenent major, iar un sublocotenent a cumpărat gradul de căpitan secund. În afară de aceste situații, trei persoane din afara armatei (doi civili și un membru al gărzii de corp nobiliare) și-au cumpărat câte un grad. Am identificat un caz aparte: o persoană a vândut gradul de căpitan-locotenent unui civil și, la rândul său, a cumpărat gradul de căpitan al superiorului său direct.

Membrii corpului de ofițeri studiat au primit atât decorații domestice, cât și distincții de la alte state (ex. Hessen, Hanovra, Prusia, Parma, Regatul celor Două Sicilii, Rusia). Dintre cele interne cele mai des acordate au fost Medalia militară argintie de onoare (13 beneficiari), Ordinul Maria Terezia (șapte) și Ordinul de merit militar dat de guvernul revoluționar la 1848–1849 (șase).

Grad	Colonei	Lt.-colonei	Maiori	Căpitani	Locotenenți majori	Sublocot.	În total
Modalitatea plecării							
Transferare	13	7	10	37	29	24	120
Decedat in officio (căzut în luptă)	2	2 (1)	2	24 (1)	14 (3)	11 (2)	55 (7)
Pensionare	4	3	10	67	26	17	127
Părăsirea armatei	1	-	-	10	18	18	47
Excludere din armată	1	-	-	4	6	9	20
Altă modalitate	-	-	-	3	-	1	4
Necunoscut	-	2	-	17	15	18	52

În total	21	14	22	162	108	98	425
-----------------	-----------	-----------	-----------	------------	------------	-----------	------------

Dintre ofițerii regimentului de husari secui 29,8% (127) s-au pensionat direct din această unitate, 28,2% (120) s-au transferat, 12,9% (55) au decedat în timpul serviciului militar, 11% (47) au părăsit armata, 4,7% (20) au fost îndepărtați din armată, iar pentru 12,2% (52) modul de plecare din unitate este necunoscut. În general, ofițerii de ștab s-au transferat, iar cei principali s-au pensionat din regimentul nr. 11.

Dintre membrii eșantionului studiat de Attila Réfi 59,93% s-au pensionat, 30,49% au decedat ca și ofițer activ (majoritatea căzând la datorie), 8,16% au părăsit armata, iar 1,42% au fost îndepărtați din armată.¹¹ Diferențele se datorează prezenței ofițerilor principali, care au avut un parcurs diferit de cel al superiorilor lor (pentru majoritatea lor regimentul de husari secui a constituit ultimul loc de serviciu), iar acest aspect își produce efectul în procente personalului ofițeresc din cadrul regimentului nr. 11.

Locul decesului	Grad	Colonei	Lt.-colonei	Maiori	Căpitani	Locotenenți majori	Sublocot.	În total
Marele Principat al Transilvaniei		5	4	5	42	22	9	87
Regatul Ungariei		1	2	4	16	9	2	34
Alte provincii ale Monarhiei		4	3	6	11	3	5	32
În afara Monarhiei		2	1	-	3	-	3	9
Necunoscut		9	4	7	90	74	79	263
În total		21	14	22	162	108	98	425

Pentru majoritatea membrilor eșantionului studiat (263) locul de deces este necunoscut. Acesta a fost primul caz în cursul cercetării de doctorat în care nu am putut deduce niciun fel de concluzie generală. Această situație se datorează lipsei informațiilor legate de ofițerii principali.

În încheiere, Corpul de ofițeri al regimentului de husari nr. 11 secui grăniceri din perioada studiată (1762–1848), în linii mari, urmează tiparul ofițerilor unităților de husari

¹¹ Ibidem. 98–99.

imperiali-regali de la cumpăna secolelor XVIII–XIX. (majoritatea s-a născut în Țările Sfintei Coroane ungare, majoritatea relativă și-a început cariera în regimente de husari, în grad de cadet). Dintre cele două categorii ofițerești, cei de ștab urmează mai fidel modelul evidențiat de Attila Réfi, iar ofițerii principali se diferențiază pe mai multe planuri (ex. originea lor, situația familială, începutul carierei, parcursul militar mai puțin variat, loialitatea lor din timpul revoluției pașoptiste, ponderea crescută a celor, care părăsesc armata față de ofițerii de ștab).

Pe lângă aceste similitudini, eșantionul studiat are particularități pronunțate: catolicii constituie numai majoritatea relativă, protestanții au o pondere mai însemnată, iar majoritatea lor este formată din secuii reformați din Trei Scaune, respectiv din sașii evanghelici. În rândul ofițerilor de la regimentul nr. 11 ponderea aristocraților și a celor care au debut în armată ca și ofițeri este considerabil mai mică. Pe lângă aceasta, ponderea celor, care și-au început serviciul militar la cea mai inferioară treaptă ierarhică, este mult mai ridicată față de eșantionul lui Réfi.

Fenomenul achiziției de grade militare apare în cadrul corpului de ofițeri cercetați și, cu toate că este un fenomen izolat de care s-a folosit doar o mână de oameni, aceasta dispune de particularități, care merită menționate.